

Niccolò Machiavelli

Prens

—
Düşünce
Klasikleri
—

ÇEVİREN: BATUHAN ÖZKAN KÖKSAL

Niccolò Machiavelli, 1469'da Floransa'da doğdu. Soylu bir aileden geliyordu. Papaların İtalya şehirlerine savaş açtığı zorlu bir dönemde Mediciler gücünü kaybederken Machiavelli, Floransa'da devlet yazışmalarının yürütüldüğü üst düzey bir göreve atandı. Pek çok diplomatik görev üstlendi. Devrin devlet adamları, tarihçileri ve entelektüelleriyle yakın ilişkiler kurdu. Medicilerin tekrar başa gelmesiyle 16. yüzyılın başında gözden düştü ve çiftliğine çekilerek yazmaya ağırlık verdi. 1527'de öldü.

Machiavelli, siyaset felsefesinin kurucusu olarak anılır. Önceleri taslak halinde elden ele dolaşarak okunan, nihayet 1532'de yayımlanan *Prens*, siyaset biliminin temel metinlerinden biridir. Devletin nasıl yönetileceği ve hükümdarların nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin bir risale niteliğindeki bu küçük kitaptaki fikirler, günümüzde yazarın adıyla anılan Makyavelizm terimine kaynaklık etmiş, siyasette ve gündelik hayatta popüler olmuştur.

Prens

PRENS

Orijinal adı: Il Principe

Yazan: Niccolò Machiavelli

İtalyanca aslından çeviren: Batuhan Özkan Köksal

Yayına hazırlayan: Sıla Arlı

Türkçe yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

1. baskı / Ağustos 2021 / ISBN 978-605-09-8653-2

Sertifika no: 11940

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomoğlu

Kapak illüstrasyonu: Sönmez Karakurt

Baskı: Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. 2622 Sk.

Güven İş Merkezi, No: 6/13 Bağcılar - İSTANBUL

Tel. (212) 446 05 99

Sertifika No: 20699

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Prens

Niccolò Machiavelli

Çeviren: Batuhan Özkan Köksal

Sunuş

Büyük Lorenzo de' Medici'ye

Bir prensin gönlünü kazanmak isteyenler çoğu zaman onun huzuruna en sevdikleri ya da onun en çok hoşlanacağı- nı düşündükleri şeylerle çıkarlar. Bu nedenle genellikle on- lara, atlar, silahlar, altın işlemeli kaftanlar, değerli taşlar ve onların şanına yaraşır benzer süslü eşyalar sunulduğu gö- rülür. Ben de sizin muhteşemliğinize olan bağlılığımı gös- terecek bir şey sunmak isteyince, bilgim dahilinde, yaşanan uzun deneyimler sonucunda öğrenilmiş günümüz koşulları ve geçmişe ilişkin dersler ışığında, büyük adamların eylem- leri hakkında öğrendiklerimden daha değerli başka bir şey bulamadım. Büyük bir titizlikle uzun süre düşünüp tarttı- ktan ve araştırdıktan sonra küçük bir kitap olarak hazırladı- ğım bu cildi siz Efendimize sunuyorum. Her ne kadar bu ça- lışmayı size layık görmesem de benim için yıllar içinde yaşa- nan nice çabalar ve karşılaşılan tehlikeler pahasına edinil- miş bu bilgileri, kısa sürede size anlama olanağı sağlayacak olan bu kitaptan daha değerli bir armağan olamayacağını bildiğinizi düşünüyor, hoşgörünüze sığınarak benim için bu çok değerli armağanı kabul edeceğinize inanıyorum. Eserimi şatafatlı ve gösterişli sözlerle süslemedim, geniş maddelerle, dolambaçlı ifadelerle doldurmadım, tasvir ederken birçokla- rının alışıktığı gibi dikkat dağıtıcı öğeler, dolaylı süsle- meler yapmadım çünkü konusunun önemi ve derinliği dışın- da hiçbir şeyin kitabımı beğenilir kılmasını istemedim. Dü-

şük statüye mensup bir kişiyken prenslerin yönetim biçimleri üzerine ahkâm kestiğim, kurallar önerdiğim için kibirli biri gibi görünmek istemem çünkü resim yapanların ülkelere göre dağlarını ve yüksek bölgelerinin doğasını gözlemlemek için ovada durduğu, alçak bölgelerin resimlerini yapanların da yüksek tepelere çıktığı gibi, halkların doğasını iyi tanımak için prens olmak, prensleri tanımak içinse halktan biri olmak gerekir. Efendimiz, size sunduğum bu küçük hediyeyi benimle aynı duygularla kabul edin. Eğer değer verip, özenle okuyup değerlendirecek olursanız, şansın ve kişisel niteliklerin size vaat ettiği büyüklüğe erişmesini ne denli arzuldığını fark edeceksiniz. Ve Efendimiz; bulunduğunuz yüksek mevkiden gözlerinizi şu aşağılara doğru çevirirseniz, kaderin büyük ve sürekli uğursuzluğuna nasıl haksız yere tahammül ettiğime şahit olacaksınız.

Niccolò Machiavelli

Prensliklerin türleri ve nasıl ele geçirildikleri hakkında

Geçmişte ve günümüzde insanları yönetmiş ve yöneten tüm devletler, tüm iktidarlar ya cumhuriyet ya prenslik olmuşlardır ya da zaten öyledirler. Prenslikler ya irsi olarak babadan oğula geçer, yani gücü uzun süredir elinde tutan prensin soyundan gelmektedir ya da yenilerdir. Yeniler, Francesco Sforza'nın elindeki Milano'nun durumunda olduğu gibi ya tamamen yenidir ya da İspanya Krallığı'na bağlı Napoli Krallığı'nda olduğu gibi, prensin soyundan gelmiş birinin devletine sonradan kattığı üyeleridir. Bu yolla ele geçirilmiş devletler ya prensin boyunduruğu altında yaşamaya ya da özgür olmaya alışmıştır. Bu devletlerin ele geçirilmesi, prenslerin kendi veya başkalarının silahlarını kullanarak, şanslarının yardımı veya kendi becerileri sayesinde gerçekleşmiştir.

Soydan gelme prenslikler hakkında

Başka bir yerde uzun uzun değerlendirdiğimden cumhuriyetler üzerine yorum yapmayı bir yana bırakacağım. Burada yalnızca prenslikler üzerinde duracağım, yukarıda belirttiğim konular çerçevesinde bu prensliklerin nasıl yönetilebileceğini ve nasıl elde tutulabileceğini tartışacağım.

Diyebilirim ki, soydan gelen ve prensin kan bağına alışkın devletlerde yönetimi elde tutma zorlukları, yeni oluşumlara göre çok daha azdır, çünkü ataların kurduğu düzeni bozmak ve zamanın koşullarına ayak uyduracak bir düzeni benimsemek yeterli olacaktır. Bu sayede, eğer bir prens olağan bir beceriye sahipse, eğer olağanüstü ve aşırı bir güç tarafından sahip olduklarından yoksun bırakılmazsa her zaman devletini ve tahtını koruyacaktır, hatta o zaman bile işgalcinin en ufak bir hatasında devletine yeniden sahip olur.

Örnek olarak, İtalya'da Ferrara Dükü'nün durumunu inceleyebiliriz: Ferrara Dükü'nün 1484'te Venediklilerin kuşatmalarına, 1510'da Papa Julius'un saldırılarına karşı durabilmesinin sebebi ailesinin iktidarının eskilere dayanmasıdır. Soyu gereği iktidarda olan bir prensin, tebaasına karşı şiddet uygulamaya ihtiyacı ve gereksinimi daha azdır. Bu yüzden daha çok sevildiği görülür. Olağandışı kusurları ondan nefret edilmesine yol açmadıkça, halka doğal olarak kendini sevdirecektir. İktidarın eskiliği ve devamlılığı, yeniliklerin getirdiği istikrarsızlığın anılarını ve nedenlerini unutturur çünkü her değişim bir diğerinin oluşumuna fırsat yaratır.

Karma prenslikler hakkında

Yeni prenslikte güçlükler kendini gösterir. Öncelikle prenslik tamamen yeni değil de bir başka devletin parçası ise “karma prenslik” olarak adlandırılabilir. Değişiklikler öncelikle tüm yeni prensliklerin yaşadığı doğal zorluklardan kaynaklanır. İnsanlar her seferinde durumlarının daha iyiye gideceğini umarak ve isteyerek Efendi değiştirirler. Bu inanç, efendilerine karşı silahlanmalarına yol açar. Aldanırlar çünkü zamanla durumun daha kötüye gittiğine şahit olurlar. Bu, doğal ve olağan bir başka ihtiyaçtan kaynaklanır, o da yeni prens olan kişinin gerek askerlerle gerek yeni bir fethin yol açtığı sayısız kötülüklerle yeni tebaasını baskı altında tutmak zorunda kalmasıdır. Prensligi işgal ederek karşısına aldığı herkesin düşmanlığını kazandığı gibi, onu iktidara getirenlerin dostluğunu da sürdürmez, çünkü onları umdukları gibi mutlu edemez ve borçlu olduğu için onlara karşı katı ilaçlar uygulayamaz; kişinin ordusu ne kadar güçlü olursa olsun, bir bölgeye girebilmek için oranın halkının desteğine ihtiyacı vardır. Bu nedenlerden Fransa Kralı XII. Louis Milano’yu işgal ettiği gibi kaybetti; Lodovico’nun kendi güçleri ilk seferinde şehri geri almaya yetti. Kralın fikirlerine ve iyi bir gelecek vaadine aldanarak ona kapılarını ardına kadar açan halk, düş kırıklığına uğrayınca yeni prensle tahammül edemez olmuştur.

Şu da bir gerçektir ki, isyancı ülkeler ikinci kez ele geçirildiğinde, kaybedilmesi zorlaşır çünkü isyanı fırsat bilen Efen-

di, durumu sağlama almak için suçluları cezalandırmakta, şüphelileri açıklığa kavuşturmakta ve zayıf yönleri güçlendirmekte gecikmez. Bir başka deyişle, ilk seferinde Milano'yu Fransa'nın elinden almak için sadece Dük Lodovico'nun sınırdaki gürültü koparması yetmişken, ikinci seferinde Milano'yu geri almak için herkesin Fransa'ya karşı birleşmesi, orduları bozguna uğratarak İtalya'dan kovması gerekmiştir. İşte bu size yukarıda bahsettiğim nedenlerden meydana gelmiştir. Bununla beraber Milano hem ilk hem ikinci seferinde Fransa'nın elinden alınmıştır. İlk yenilginin genel nedenleri üzerine konuşuldu. Şimdi geriye ikinci yenilginin nedenlerinden bahsetmek, elinde hangi kozların bulunduğunu, onun konumundaki birinin ele geçirdiği yerleri Fransa kralının koruduğundan daha iyi koruyabilmesinin yolları üzerinde durmak kalıyor.

Belirtmem gerekir ki, işgal edilerek köklü bir devlete bağlanan bu devletler, ya aynı bölge ve dildir ya da değildir. Aynı bölgeye ve aynı dile mensup olmaları durumunda onları elde tutmak kolaydır, hele de özgür yaşamaya alışık değillerse. Onları güvenli bir şekilde elde tutmak için daha önce hüküm sürmüş olan prensin soyunu yok etmek yeterlidir. Öteki yönler açısından eski koşullar sürdürülerek, gelenekler arasında büyük farklılıklar yoksa insanlar rahatça yaşar. Uzun yıllar Fransa'yla birlikte olan Burgonya, Bretonya, Gaskonya ve Normandiya örneklerinde de görüldüğü gibi bazı dil farklılıkları olmasına rağmen, gelenekleri birbirine benzerdir ve kolayca birbirleriyle uyum gösterirler. Onları ele geçiren kişi, bunu sürdürmek istiyorsa, iki kurala saygı göstermelidir: İlki eski prensin soyunun tükenmesi koşulu iken, ikincisi ise yasalarda ve vergiler konusunda değişikliğe gidilmemesidir. Böylece kısa sürede yeni topraklar eski prenslikle tek vücut haline gelir.

Dilin, geleneklerin ve kuralların farklı olduğu bir bölgeyi

ele geçirmek zorlukları da beraberinde getirir. Bu devletleri elde tutmak talihli ve bazı ustalıklara sahip olmayı gerektirir. En iyi ve etkili çarelerden biri, ele geçiren kişinin o ülkeye giderek orada yaşaması olacaktır. Böylece sahip olunan toprak daha güvenli ve kalıcı olur. Türklerin Yunanistan'da yaptığı buna benzer bir durumdur. Orayı elde tutmak için alınan tüm önlemlere rağmen, eğer Türkler gidip oraya yerleşmeseydi, bu devleti elinde tutması mümkün olmazdı, çünkü eğer yerinde olursan sorunları anında görüp, gerekli önlemleri alabilirsin, ama uzaktan, ancak sorunlar bastırılmayacak kadar büyüdüğünde ve herhangi bir çare kalmadığında haberin olur. Bunun yanında o bölge adamların tarafından yağmalanmaz; halk şikâyetlerini prene doğrudan iletebilir. Prensi kabullenerek sadık olmak isteyenlerin onu sevmek için; tersini yapacakların ondan korkmak için ellerinde sebepleri olur. Dışardan bu devlete saldırmak isteyen daha çok çekinecek, böylece, prens orada yaşıyorsa yeni devleti kaybetmek çok zor olacaktır.

Daha başka bir çare de, devletin önemli noktalarından bir ya da iki yere koloniler kurmaktır. Prensın ya bunu yapması ya da orada çok sayıda atlı ve piyade birliği bulundurması gerekir. Koloniler için çok fazla harcama yapılmaz; prens harcama yapmadan ya da çok az yaparak onları elinde tutabilir. Sadece yeni gelenlere vermek için, orada yaşayan, tarlalarını ve evlerini ellerinden aldığı kişileri zarara uğratmış olur. Bunlar da o memleketin küçük bir bölümünü oluştururlar. Dağınık ve yoksul oldukları için prene asla zarar vermezler. Geri kalan herkes bir yandan zarara uğramamış olurken, diğer yandan malları elinden alınanların durumuna düşme korkusuyla hata yapmaktan çekinecektir. Sonuç olarak bu koloniler pahalıya mal olmaz, daha sadıktır ve daha az zorluk çıkarır; zarara uğramış olanlar ise, söylediğim gibi, yoksul olduğu ve dağınık yaşadığından tehdit oluşturmaz. Şunu belirtmek gerekir: İn-

sanların ya gönlünü hoş tutacaksın ya da onları ortadan kaldıracaksın, çünkü onlar uğradıkları küçük zararların öcünü alır, ancak büyük olanlara güçleri yetmez. Bu yüzden insana verilecek zarar, intikam korkusu yaratmayacak şekilde olmalıdır. Prens, koloniler yerine orada silahlı asker bulundurursa devletin tüm gelirlerini savunma için kullanmak zorunda kalacağından çok daha fazla para harcar ve kazancı kayba dönüşür. Ayrıca ordu ülkenin değişik yerlerinde barınacağından, bütün halkı daha fazla gücendirerek, ona düşman olmalarına sebep olacaktır. Üstelik bunlar yenilmiş olsa bile, kendi yurtlarında kaldığından prens zarar verebilecektir. Yani hangi açıdan değerlendirilirse değerlendirilsin, böyle bir savunmanın yararı yoktur, koloni kurmak ise faydalıdır.

Yukarıda belirtildiği gibi, kendi bölgesinden daha farklı bir bölgeyi ele geçiren kişi, daha zayıf komşuların da lideri ve koruyucusu olmalı, onların içindeki güçlülere zayıflatmaya çalışmalı ve kendisi gibi güçlü birinin herhangi bir nedenle oraya girmesine izin vermemelidir. Öyle bölgelere hoşnutsuzluktan, hırstan ya da korkudan halk tarafından hep bir yabancı sokulmuştur. Geçmişte Etolyalılar, Romalıları Yunanistan'a bu şekilde sokmuş ve Romalılar girdikleri her bölgeye, bölge halkının çağrısı üzerine gelmiştir. Bu, şöyle meydana gelir: Güçlü bir yabancı bir bölgeye girer girmez, daha az güce sahip olan herkes, eskiden onları yönetmiş olan kişiye duydukları kıskançlığın da etkisiyle onu destekler. Öyle ki, bu insanları yanına çekmek hiç de zor değildir, çünkü hemen hep birlikte orayı işgal eden kişiyle işbirliği yaparlar. Dikkat etmeleri gereken tek şey, fazla güçlenerek aşırı otorite kazanmamalarıdır. Prens kendi gücü ve daha az güçlülerin desteğiyle güçlülere bastırarak o bölgenin hâkimi olur. Bunları iyi yönetemeyen kimse kazandığını hızla kaybedecek ve gücü elinde bulundurduğu sürece sonsuz zorluk ve sıkıntıyla karşı karşıya kalacaktır.

Prens, sağlam temellere sahip olmalıdır,
aksi takdirde yıkılıp gider.

Kötülükleri doğduğu anda teşhis
edemeyen bir prens, bilge olamaz.

Onun savaştan başka sanatı olmamalıdır.

Savaş öyle önemlidir ki, prens olarak
doğanların yerini pekiştirirken,
sıradan vatandaşları da prens
konumuna yükseltir.

Prens in iyi olmamayı öğrenmesi ve iyiliği
ihtiyaca göre kullanmayı bilmesi gerekir.

Prens, halkla dost olmalıdır, aksi
takdirde zor günlerde çaresiz kalır.

Tevziye edilen
KDV'siz
sabit fiyatı

₺ 11

ISBN 978-605-09-8653-2

ISBN 978-605-09-8653-2

9 786050 986532

Doğan
Kitap